

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yirmi dördüncü İnikat

15. I. 1960 Cuma

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	204:205	5. — Sualler ve cevaplar	207
2. — Havale edilen evrak	205:206	A — Şifahi sualler ve cevapları	207
3. — Yoklama	206	1. — Urfa Mebusu İbrahim Etem Karakapıcı'nın, Urfa vilâyeti emrine verilen 30 aded otomobil lâstiğinin tevzi şekline dair Başvekilden olan sualine Koordinasyon Vekili Abdullah Aker'in şifahi cevabı (6/293)	207:209
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye mâruzatı	206	2. — Urfa Mebusu Esat Mahmut Karakurt'un 29. X. 1957 tarihinde Mersin'de vukubulan bir katil hâdisesi dolayısıyla yapılan takibat neticesine dair sualine Adliye Vekili Esat Budakoğlu'nun şifahi cevabı (6/399)	209:214
1. — Kütahya Mebusu Muhittin Özkefeli'nin vefat ettiğine dair Başvekâlet tezkeresi (3/537)	206	3. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, İzmir'den İdil Sağlık Memurluğuna tâyin edilen Cevad Akman'ın işe mübaşeretinden hemen sonra Mazıdağ kazasına tâyin edilmesi sebebine dair Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekilinden şifahi suali (6/405)	214
2. — 5502 sayılı Hastalık ve analık sigortası Kanununun 6901 sayılı Kanunla muaddel 14 ncü maddesinin (B) bendi ile 15, 18 ve 25 nci maddelerinin ve 33 ncü maddesinin (B) bendinin değiştirilmesine dair kanun lâyihasının geriverilmesi hakkında Başvekâlet tezkeresi (1/354, 3/538)	206:207	4. — Burdur Mebusu Âlim Sipahi'nin, Denizli'nin Buldan kazasındaki «Boya ve Apre Santrali» nin ne zaman faaliyete geçirileceğine dair Sanayi Vekilinden şifahi suali (6/414)	214
3. — Hukukta muhakeme usulü kanunu lâyihasının geriverilmesine dair Başvekâlet tezkeresi (1/80, 3/539)	207		
4. — Maraş Mebusu Hilmi Soydan'ın, 4753 sayılı Çiftiği topraklandırma Kanununun 9 ncü maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifinin en kısa zamanda havalesi gereğince Bütçe Encümenine tevdi edileceğine dair Adliye Encümeni Riyaseti tezkeresi (2/303, 3/540)	207		

5. — Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu'nun, Adana'nın Feke, Saimbeyli ve Mağara kazalarında keçilere âriz olan ciğer hastalığının önlenmesi için ne gibi tedbirler alındığına dair sualine Ziraat Vekili Nedim Ökmen'in şifahi cevabı (6/416) 214: 216

6. — Urfa Mebusu İbrahim Etem Karakapıcı'nın, Urfa Doğum ve Çocuk Bakım Evinin ne zaman açılacağına dair Sıhhat ve İctimai muavenet Vekilinden şifahi suali (6/417) 216

7. — Mardin Mebusu Mehmet Kâmil Boran'ın, çay fiyatlarının artırılması sebebine dair sualine Gümrük ve İnhisarlar Vekili Hâdi Hüsman'ın şifahi cevabı (6/452) 216:219

6. — Müzakere edilen maddeler 219

1. — Sinob Mebusu Ömer Özen'in, Arzuhal Encümeninin 18 . XI . 1959 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1871 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/146) 219:220

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Yapılan yoklama neticesinde müzakereye başlama nı sabı mevcudolmadığı anlaşıldığından, 15 . I . 1960 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikat kapatıldı.

Reisvekili
Bursa Mebusu
Agâh Erozan

Kâtip
Kütahya Mebusu
Kemal Özer

Kâtip
Bolu Mebusu
İhsan Gülez

SUALLER

Şifahi sualler

1. — Niğde Mebusu Asım Eren'in, Niğde Valisinin 16 Kasım 1959 günü makam otomobili ile hususi şahısları Ankara'ya getirirken ârizalı bir otobüs yolcusunun müracaatını reddetmesi karşısında ne muamele yapıldığına dair şifahi sual tavriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (6/471)

2. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Bismil'in Şaklatis köyünde bir şahsın evinde yapılan arama esnasında bâzı kimselerin dövüldüğünün doğru olup olmadığına dair, şifahi sual tavriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (6/472)

Tahriri sualler :

1. — Tokad Mebusu Şahap Kitapçı'nın, muhalefet partilerinden istifa edenlere yazılan mektup ve çekilen telgraf ücretlerinin hangi fasıldan ödendiğine dair tahriri sual tavriri Başvekâlete gönderilmiştir (7/803)

2. — Tokad Mebusu Şahap Kitapçı'nın, Tokad - Niksar şosesinin Dönekse mevkiindeki kısmın ıslahı hususunun düşünülüp düşünülmediğine dair tahriri sual tavriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir (7/804)

3. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in, Maden Hurdacılığı T. A. Şirketinin 1 Nisan 1956 tarihinden 28 Şubat 1957 tarihine kadar hangi

müessese ve firmalara kaç ton hurda (Bakır, sarı ve alüminyum) sattığına ve her birinden ne kadar para aldığına dair tahriri sual takriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir (7/805)

4. — Ankara Mebusu Recep Dengin'in, motor ve şasi numaraları yazılı Willis Jeep markalı otomobillerin Trafik müdürlüklerinde kimlerin namına kayıtlı olduğuna dair tahriri sual takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir (7/806)

5. — Elâzığ Mebusu Nâzım Öztürk'ün, Elâzığ'ın Palu ilçesinden Abdulah Yılmaz'ın askerlik ve halihazır durumu hakkındaki tahriri sual takriri Millî Müdafaa Vekâletine gönderilmiştir. (7/807)

6. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Siird'in Erüh kazasının İlkokulu bulunmayan köylerinde okul inşası hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair tahriri sual takriri Maarif Vekâletine gönderilmiştir (7/808)

7. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Derik kazasında asliye teşkilâtının yeniden ihdasının düşünülp düşünülmediğine dair tahriri sual takriri Adliye Vekâletine gönderilmiştir (7/809)

8. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Midyat kazasında mürettep ağır ceza mahkemesi teşkili hususunun düşünülp düşünülmediğine dair tahriri sual takriri Adliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/810)

9. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Derik kazasında kimlerin tabanca ruhsatnamelerinin geri alındığına dair tahriri sual takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir (7/811)

10. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Mardin'de bazı yolların inşası ve ikmali hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair tahriri sual takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir (7/812)

11. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Savur ve Gercüş'ün bazı köylerinde çeşme yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair tahriri sual takriri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir (7/813)

12. — Kars Mebusu Kemal Güven'in, Kars'ta Kağızman deresi üzerinde baraj inşasının düşünülp düşünülmediğine dair tahriri sual takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir (7/814)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyhalar

1. — 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 7053 sayılı Kanunla muaddel 35 nci maddesinin üç fıkrasının kaldırılmasına dair kanun lâyihası (1/487) (Teşkilâtı Esasiye, Dahiliye ve Adliye encümenlerine)

2. — 1959 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin Nafia Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/488) (Bütçe Encümenine)

3. — Karayolları Umum Müdürlüğü 1959 yılı bütçe kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/489) (Bütçe Encümenine)

4. — 1959 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin Maliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun yâlihası (1/490) (Bütçe Encümenine)

Teklifler

5. — Ankara Mebusu İsmail İnan ve 6 arkadaşının, 3008 sayılı İş Kanununun muaddel

13 ncü maddesinin tadili hakkında kanun teklifi (2/387) (Çalışma Encümenine)

6. — Bolu Mebusu İhsan Gülez'in, Abant Gölü çevresinin Bolu Özel İdaresine temlikine dair 5614 sayılı Kanunun 5 nci maddesi son fıkrasının kaldırılması hakkında kanun teklifi (2/388) (Dahiliye Encümenine)

7. — Sivas Mebusu Turhan Feyzioğlu ve 3 arkadaşının, İlköğretim ve eğitim kanunu teklifi (2/389) (Dahiliye, Adliye, Maarif ve Bütçe encümenlerine)

Tezkereler

8. — Adana Mebusu Kasım Gülek, Ordu Mebusu Ferda Güley, Gümüşane Mebusu Nihat Sarıginalp, Ankara Mebusları Recep Dengin ve Hasan Tez'in teşrii masuniyetlerinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/531) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

9. — Ankara Mebusu Bülent Ecevit'in, teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâ-

let tezkeresi (3/532) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

10. — Balıkesir Mebusu Vacid Asena'nın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/533) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

11. — Kars Mebusu Turgut Göle'nin teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/534) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

12. — Malatya Mebusu Nüvit Yetkin'in teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/535) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

13. — Uşak Mebusu Adnan Çalıköğlü'nün

teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/536) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

Takrir

14. — Nevşehir Mebusları Münib Hayri Ürgüblü ve Zihni Üner'in, Arzuhal Encümeninin 6 . I . 1960 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1925 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri (4/153) (Arzuhal Encümeni-ne)

Mazbata

15. — Niğde Mebusu İsmail Güven'in, Arzuhal Encümeninin 26 . II . 1959 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1290 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/108) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,10

REİS — Reisvekili Ağâh Erozan

KÂTIPLER : Kemal Özer (Kütahya), Abdullah Keleşoğlu (Samsun)

3. — YOKLAMA

REİS — Celseyi açıyorum, yoklama yapacağım efendim.

(Nevşehir mebuslarına kadar yoklama ya-

pıldı.)

Müzakereye başlıyoruz efendim.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1. — *Kütahya Mebusu Muhittin Özkefel'inin vefat ettiğine dair Başvekâlet tezkeresi (3/537)*

REİS — Tezkereyi okuyoruz efendim.

14. I . 1960

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

Kütahya Mebusu Muhittin Özkefel'inin Myorkart Enfarktüs ve Diabet Mellitüs'ten Ankara Hastanesinde tedavi edilmekte iken 22.XII.1959 günü tekerrür eden Enfarktüs sebebiyle vefat etmiş olduğu, Dahiliye Vekâletinden alınan 30.XII.1959 tarih ve 23302/64-12120

sayılı tezkerede bildirilmiştir.

Teessürle arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

REİS — Arkadaşımızın ruhunu tâzizen Yüksek Heyetinizi üç dakika ayakta sükûta davet ederim.

(Üç dakika ayakta saygı duruşu yapıldı.)

Üç tezkere var, okuyoruz.

2. — 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanununun 6901 sayılı Kanunla muaddel 14 ncü

maddesinin «B» bendi ile 15, 18 ve 25 nci maddelerinin ve 33 ncü maddesinin «B» bendinin değiştirilmesine dair kanun lâyihasının geriverilmesi hakkında Başvekâlet tezkeresi (1/354, 3/538)

REİS — Tezkereyi okuyoruz.

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

22.IV.1959 tarihli ve 938 sayılı yazımızla takdim edilmiş olan 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanununun 6901 sayılı Kanunla maddel 14 ncü maddesinin (B) bendi ile 15, 18 ve 25 nci maddelerinin ve 33 ncü maddesinin (B) bendinin değiştirilmesine dair kanun lâyihasının iadesine müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

Başvekil
A. Menderes

REİS — Geriverilmiştir.

3. — *Hukukta Muhakeme Usulü Kanunu lâyihasının geriverilmesine dair Başvekâlet tezkeresi (1/80, 3/539)*

REİS — Tezkereyi okuyoruz.

14 . I . 1960

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

24 . II . 1955 tarihli ve 535 sayılı yazı ile takdim edilen ve Yüksek Meclisin Onuncu Devresinde intacedilemeyip 20 . XII . 1957 tarihli ve 3321-1 sayılı yazımızla muamelesinin devamı istenilen Hukukta Muhakeme Usulü Kanunu lâyihasının iadesine müsaade buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Başvekil
Adnan Menderes

REİS — Geri verilmiştir.

4. — *Maraş Mebusu Hilmi Soydan'ın 4753*

sayılı Çiftçiyi topraklandırma Kanununun 9 ncü maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifinin en kısa zamanda havalesi gereğince Bütçe Encümenine tevdi edileceğine dair Adliye Encümeni Riyaseti tezkeresi (2/303, 3/540)

REİS — Tezkereyi okuyoruz.

14 . I . 1960

Yüksek Reisliğe

4753 sayılı Çiftçiyi topraklandırma Kanununun 9 ncü maddesinin tadili hakkında Maraş Mebusu Hilmi Soydan tarafından Yüksek Riyasete verilip 11 . VI . 1959 tarihinde Ziraat Encümeninden encümenimize havale edilmiş olan kanun teklifinin, Meclisin çalışmaya başladığı Kasım ayında müzakeresine başlanmış ve teklif mahiyeti itibarıyla mütaaddit kanun hükümlerini ilgilendirmesi bakımından heyeti umumiyesi üzerinde tetkikat yapılarak neticenin tanzim edilecek raporla encümene bildirilmesi için 30 . XI . 1959 tarihinde beş kişilik Tâli Encümene havale edilmiş idi. Kısa bir zaman içinde ikmal edileceği bildirilen tetkikatın hitamında keyfiyetin encümenimizce müzakere olunarak havalesi gereğince dosyanın Bütçe Encümenine tevdi edileceğinin Yüksek Umumi Heyete Dahilî Nizamnamenin 36 ncı maddesi gereğince arz edilmesini saygılarımla rica ederim.

Adliye Encümeni Reisi Y.
Mazbata Muharriri
Balıkesir
Vacid Asena

REİS — Bir buçuk aylık müddet içinde ikmal edemediklerini esbabı mucibe ile Dahilî Nizamnamenin 36 ncı maddesine göre arz etmekte-dirler. Yüksek ıttılınıza arz ediyoruz.

Suallerden müzakereye devam ediyoruz.

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — *Urfa Mebusu İbrahim Etem Karakapıcı'nın, Urfa vilâyeti emrine verilen 30 aded otomobil lâstiğinin tevzi şekline dair Başvekil'den olan sualine Koordinasyon Vekili Abdullah Aker'in şifahi cevabı (6/293)*

REİS — Sual sahibi burada mı? Burada.

(Sağdan Başvekil burada mı sesleri) Başvekil adına cevap verilecektir.

Suali okutuyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine Aşağıdaki sorunun Sayın Başvekil tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletle-

rini saygılarımla rica ederim.

Urfa Milletvekili
Dr. İbrahim Etem Karakapıcı

Hususi nakil vasıtaları ihtiyaçlarını karşılamak üzere Urfa vilâyet emrine verilen 30 adet otomobil lâstiğinin valilikçe sirküler hükümlerine aykırı ve usulsüz olarak bâzı mütaahhitlere verildiği haber alınmıştır.

İhtiyaç sahiplerinin bu yüzden vâkı şikâyetleri üzerine ne gibi muamele yapılmıştır?

KOORDİNASYON VEKİLİ ABDULLAH AKER (İzmir) — Başvekil adme ben cevap vereceğim.

REİS — Buyurunuz.

KOORDİNASYON VEKİLİ ABDULLAH AKER (İzmir) — Urfa vilâyeti emrine ihtiyaç sahiplerine dağıtılmak üzere gönderilen (30 adet) lâstiğin tevzi şekline dair Urfa Mebusu İbrahim Karakapıcı tarafından sorulan sözlü soruya Başvekil adına cevabımı arz ediyorum.

Sayın İbrahim Karakapıcı, «Hususi nakil vasıtaları ihtiyaçlarını karşılamak üzere Urfa vilâyeti emrine verilen 30 adet otomobil lâstiğinin valilikçe sirküler hükümlerine aykırı ve usulsüz olarak bâzı mütaahhitlere verildiği haber alınmıştır. İhtiyaç sahiplerinin bu yüzden vâkı şikâyetleri üzerine ne gibi muamele yapılmıştır.» diye sormaktadır.

Hatırlanacağı üzere, diğer tevzi maddeleri gibi kara nakil vasıtaları lâstikleri de 1146 sayılı Karara müsteniden 1 Ağustos 1958 tarihinde meriyete giren (1) sayılı sirküler hükümleri dâhilinde, Başvekâlet Tevzi ve Tahsis Dairesince valiliklerce tevzi olunmakta idi.

(1) sayılı sirkülerin 8 nci maddesi hükümleri dâhilinde vilâyetlerde valilerin riyasetinde veya mesuliyeti uhdesinde bâki kalmak şartıyla tevkil edeceği zatın riyasetinde teşekkül eden heyetler marifetiyle tahsisler tevzi olunmakta ve kararlara bağlanmakta idi.

Lâstik tevziyatı ve hattâ tahsisleri bir hususiyet arz ediyordu. Her vilâyetin vasıta adıyla her vilâyette bulunan vasıtaların lâstik ebadı dikkate alınarak tertiplenmekte idi. Ve yine bilindiği üzere ihtiyaç sahipleri ihtiyaçlarını bu mercuere intikal ettirmekte idiler. Arz edilen şartlar dâhilinde Urfa vilâyetine 30 adet kara nakil vasıtaları için lâstik tahsis edilmiş ve vilâyet tevzi heyeti o tarihe kadar vâkı mü-

racaatleri tetkik etmiş ve uzun müddet ebat uygunsuzluğu sebebiyle 6 kamyonete ancak, 19 lâstik almış ve lâstikleri yıprandığı için vasıtalarını işletemiyen Mehmet Aksoy adında bir vatandaşa 6 vasıtaya mukabil (14) lâstik tahsis etmiştir; tevzi tarihinde vilâyetteki vasıtaların her birine 13 - 14 lâstik verildiği de tesbit edilmiş bulunmakta idi.

Tevzi heyeti vasıta adedi fazla olup lâstik alamıyan bu vatandaşın neden tevziden faydalanamadığı sebebi üzerinde de durmuş ve bunun ebat intibaksızlığı yüzünden vâkı olduğunu tesbit etmiştir. Ve ilgilinin emsali arasında mağdur vaziyette olduğunu da müşahede etmiştir. Bakıye kalan 16 adedi de diğer vasıta sahiplerine tevzi etmişlerdir; tevzi heyeti keyfiyeti 19 . IX . 1958 tarihli bir karara bağlamıştır. Ayrıca tevzi olunan lâstiklerin her vasıtaya uymadığı malûm olan 1100×22 ebadında bulunduğu da tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Soru sahibi usulsüz yapılan tevziat hakkında ne muamele yapıldığını sormaktadır.

Yapılan tetkikata göre tevziyatın usulsüz olmadığı gibi mevzuata uygun olduğu anlaşılmış olduğundan muamele tâyinine mahal görülmemiştir. Ayrıca bu sebeple ve mevzu ile ilgili hiçbir şikâyetin Başvekâlet veya ilgili makamlara intikal etmediğini de arz ederim.

REİS — Sual sahibi.

İBRAHİM ETEM KARAKAPICI (Urfa) — Muhterem arkadaşlar; bendeniz bu suali 11 Eylül 1958 tarihinde sordum. (Sağdan; bravo sesleri) Şöyle böyle sualim bir buçuk yaşına gelmek üzeredir.

Muhterem arkadaşlar; o zaman tevzi ve tahsise tâbi lâstik mevzuu bugün elbette ki, mevcut değildir. O zaman sorduğum sualin bugün cevabını alabildiğim için kendimi bahtiyar addediyorum.

Muhterem arkadaşlar; bugün burada suali me cevap veren Vekil Beyefendiye bir kaç milletvekili ile beraber giderek, Urfa'da tevzi ve tahsis işleriyle alâkalı valinin bu işleri yaparken mevzuubahsolan tevzi ve tahsise ait bir numaralı sirküler kararına uymıyan hareketlerde bulunduğunu bizzat kendilerine söylemiştik. Biz o zaman Urfa'ya gittiğimizde, arkadaşlar hatırlarlar, şöförlerin, vasıta sahiplerinin şikâyetinde buldukları ve valinin usule uygun olmadan bir

mütaahhide 14 lâstik verdiğini söylediler. Vekil Beyefendi de söylüyor şimdi. Bu lâstiklerin ebadı gene bir tesadüf eseri olarak yalnız bu mütaahhidin kamyonlarına uyuyor. Biz o zaman tetkik ettiğimizde gördük ki bir tek lâstiği dahi olmıyan birçok vasıtalar o zaman yüz üstü kalmışlardı. Bu sual vesilesiyle benim tebarüz ettirmek istediğim iki husus vardır; bunlardan birincisi, bu sualimi bir buçuk sene evvel sordüğüm halde her nedense Riyaset Divanının bu suali bugün gündeme almış olması, ikincisi de o zaman Urfa Valisi bulunan zatın vazife ve mevkini kötüye kullanarak lâstiği ihtiyaç sahiplerine vermiyerek diğer vatandaşların zararına hareket etmiş olmasıdır, bunu tebarüz ettirmek isterim.

REİS — Vekil.

KOORDİNASYON VEKİLİ ABDULLAH AKER (İzmir) — Arkadaşımızın hafızası kendilerini biraz aldatıyor. Bu muamele benim Ticaret Vekilliği zamanımda cereyan etmemiştir. Sual Tevzi ve Tahsis Dairesinin Başvekâlete bağlı bulunduğu zamanda verilmiştir. Bu müessese halen Koordinasyon Vekâletine bağlı olduğu cihetle şimdi Başvekil adına ben arzı cevap etmekteyim.

REİS — Sual cevaplandırılmıştır.

Arkadaşımız sualinin uzun müddetten beri görüşülemediğini ifade etti. Sual adedinin çokluğu kendilerince de malûmdur. Sualler de haftada bir kere görüşüldüğüne göre bu netice tabiidir, efendim.

İkinci suale geçiyoruz.

2. — *Urfa Mebusu Esat Mahmut Karakurt'un 29 . X. 1957 tarihinde Mersin'de vukubulan bir katil hâdisesi dolayısıyla yapılan takibat neticesine dair sualine Adliye Vekili Esat Budakoğlu'nun şifahi cevabı (6/399)*

REİS — Suali okuyoruz.

7. II. 1959

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki hususun Adliye Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

Urfa Milletvekili
Esat Mahmut Karakurt

29 Teşrinievvel 1957 günü, Mersin'de katledilen Urfa'lı Mahmut Baytuç'a ait dâva dolayısıyla, hakkında takibat talebedilen, Mersin Mebusu Hüseyin Fırat hakkındaki bu talebin, bugüne kadar Mersin Müddeiumumiliğince cevaplandırılmaması sebebinin açıklanması.

REİS — Adliye Vekili.

ADLİYE VEKİLİ ESAT BUDAKOĞLU (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, Urfa Mebusu Esat Mahmut Karakurt arkadaşımızın sualine cevabımı arz ediyorum.

Sualde ismi geçen Mahmut Baytuç'un öldürülmesi hâdisesi ile ilişiği olduğu iddia ve hakkında takibat yapılması talebedilen İçel Mebusu Hüseyin Fırat hakkında mahallî müddeiumumiliğince tahkikat yapılmıştır. Toplanan deliller karşısında, dâva açılmasına yeter delil bulunmadığından tahkikat kararı verilmiştir. Bu karar 3.IX.1958 tarihlidir. Bu karar maktûlün ailesine ikametgâhında, tebligat usulüne göre tebliğ edilmiş ve bu karar aleyhine de maktûlün karısının ve annesinin vekili olan Avukat Şeref Gökçel tarafından 28.IX.1959 tarihinde Adana Ağır Ceza Mahkemesi Reisliği nezdinde itirazda bulunulmuştur. Reislilik, dosya üzerinde yaptığı tahkikat sonunda ademitakip kararını kanuna uygun bulmuş ve itirazı reddetmiştir. Karar kesinleşmiştir.

Mahallinden aldığım cevabı arz ediyorum.

REİS — Sual sahibi.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Efendim, evvelâ şunu tebarüz ettireyim. Hangi şartlarla olursa olsun bu dam altında çalışan bir mebusun, diğer bir mebus arkadaşı aleyhine bu kürsüden konuşmasının üzüntüsü içinde olduğumu beyan ederim. Ama hâdise bir adalet meselesidir. Öldürülmüş bir vatandaşın hakkının kurtarılmasıdır. Bu bakımdan mâruzatta bulunmak mecburiyetini hissettiğim için huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Efendim, bendeniz Adliye Vekilinden İçel Mebusu ve Demokrat Parti Genel İdare Kurulu Azası Hüseyin Fırat hakkında takibatı kanuniye yapıp yapılmadığını sormadım. Ben Hüseyin Fırat hakkında vâkı olan müracaata rağmen neden adli tahkikata girişilmediğini sordum. Çünkü o tarihte benim böyle bir sual sormama maddeten imkân mevcut değildi. Çünkü Hüseyin Fırat hakkında, biz müracaat edene kadar takibatı kanuniye yapılmamıştı binaenaleyh, bu şekilde bir sual soramazdım. Biz hâdisenin vahametini,

hâdisenin seyrini mahkeme esnasında öğrenmiş bulunuyorduk. Gelen şahitler Mersin'deki hâdise hakkında şahadette bulunurlarken Urfalı Mahmut'u öldürenlerin üç kişi olduğunu söylediler. Hem kaç şahit söyledi? Tam on dört şahit!... Eskişehir Mahkemesi huzurunda şahadette bulunurlarken bu şahitler dediler ki, Urfalı Mahmut'u Mersin'de Zeki, Murat ve İnel Mebusu Hüseyin Fırat, vurdular. Cumhuriyet Bayramı günü Mahmut Demokrat Partinin önünden geçerken... Hüseyin Fırat dedi ki; bu adam mıdır hâdisenin kahramanı...

REİS — Esat Mahmut Bey sual içinde kalınız, mahkemece karara bağlanmış bir mevzu üzerinde konuşmanız mümkün değildir.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Hayır efendim, mahkeme kararı mevzu bahis değildir, karar Müddeiumuminin kararıdır, usulî bir karardır.

REİS — Sualiniz içinde değilsiniz.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla)

— Sualin içindeyim, ne sorduğumu biliyorum.

REİS — Bu mevzuu konuşamazsınız.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Bu 15 şahit Hüseyin Fırat'ın elinde tabanca Mahmut'u kovaladığını ve üzerine ateş ettiğini söylediler. (Soldan, yalancı şahit sesleri), (Sağdan; doğru, doğru sesleri) Ve bunun üzerine ben deniz bizzat hâkime Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu sarıhtır. Niçin Hüseyin Fırat hakkında takibatı kanuniyi yapmıyorsunuz, dedim. Hüseyin Fırat hakkında takibat yapmak lâzımdır, ihbar edin, dedim. Arkasından müddeiumumiliğe dilekçe yazdım. Dört mebus Mahmut'un avukatı olarak, Hüseyin Fırat'ın, 15 şahit, içinde polis, komiser ve bekçi de dâhil olmak üzere, elinde tabanca ile Mahmud'u kovaladığını ve 4 tanesi ateş ettiğini söylediği halde niçin takibat yapmıyorsunuz?, diye sorduk. Müddeiumumi cevap vermedi. Bunun üzerine Adliye Vekiline bu suali tevcih ettik. Müddeiumumi vâkı olan dilekçemize, vâkı olan müracaatımıza, dâva açılması hakkındaki talebimize niçin cevap vermedi, diyorum. Bugün buraya geldik gördük ki, müddeiumui, hakkında takipsizlik kararı vermiş.

Beyefendiler, biz bunun avukatıydık, biz bunun şikâyetçisiydik. Nasıl oluyor da bize ihbar etmeden, bize haber vermeden takipsizlik kararı verebiliyorlar?

Ve sonra arkadaşlar...

REİS — Cümlelerinizi tamamlayınız.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Müddeiumuminin verdiği hüküm usulî bir karardır. Müddeiumumi hiçbir zaman delilleri takdir edemez. Adliye Vekâletinin tamimi vardır. Müddeiumumiler müspet delilleri takdir değil, tahlil dahi edemezler, diyor. Delillerin takdiri müddeiumumilere kaldı ise Ağır Cezaları kaldıralım.

REİS — Vaktiniz tamam.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Binaenaleyh Adliye Vekilinden rica ediyorum. Kanun kendisine hak vermiştir, Hüseyin Fırat hakkında yazılı emirle tahkikat açtırmalı ve Hüseyin Fırat suçlu sandalyasına oturmalıdır. (Sağdan, alkışlar)

REİS — Adliye Vekili.

ADLİYE VEKİLİ ESAT BUDAKOĞLU (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, eğer soru sahibi arkadaşımız bir hukukçu olmasalardı, tekrar huzurunuzu işgal etmek istemezdim.

Kanun, âme dâvası açma yetkisini Cumhuriyet müddeiumumilerine vermiştir. Dâva açılması hususunda delillerin takdiri de bu makama aittir. Bu usulî bir karar değildir. Müddeiumumilerin dâva açıp açmamakta verdikleri karar..

REİS — Vekil Beyin sözlerini işitemiyorum. Riyaset takibedemiyor, bu şekilde gürültüler devam edecek olursa, celseyi tatile mecbur kalacağım.

MEHMET HAZER (Kars) — Ne istersen yap.

REİS — Müdahaleniz yersizdir, sükûneti bozuyorsunuz birinci ihtarı veriyorum.

MEHMET HAZER (Kars) — Ne istersen yap.

REİS — Riyasete bu şekilde hitabedilmez, ikinci ihtarı veriyorum. Bu gibi yersiz müdahalelerle sükûneti ihlâl hakkınız yoktur efendim.

MEHMET HAZER (Kars) — Ben mebusum.

REİS — Mebusun nizamnameye riayeti esastır. Sükûneti ihlâl etmeyiniz efendim.

ADLİYE VEKİLİ ESAT BUDAKOĞLU (Devamla) — Cumhuriyet müddeiumumileri kendisine gerek ihbar, gerek sair surette intikal eden ve suç mahiyetinde telâkki edilen hâ-

diseler karşısında ihzari bir tahkikattan sonra dâva açıp açmamak salâhiyetini haiz bulunmaktadır. Bu kararlar hatalı olabilir. Bunun karşısında bir itiraz mercii vardır; en yakın ağır ceza mahkemesi reisi müddeiumumilerin kararlarını tasvibetmek veya bozmak salâhiyetini haizdir. Bu usulî bir muamele değildir. Mahkeme kararı mahiyetindedir. T. B. M. Meclisi ne delilleri münakaşa eder, ne deliller üzerinde suç vardır veya yoktur, diye karar verir. Müddeiumumilik 3 Eylül 1958 tarihinde ademi takip kararı vermiş ve bu karar maktulün karısının ikametgâhına usulü dairesinde tebliğ edilmiştir.

Bu karar karşısında maktulün avukatı Adana Ağır Ceza Mahkemesine bu kararın kaldırılması için itirazda bulunuyor. 6. X. 1958 tarihinde mahkemece itiraz reddedilmekle karar kesinleşiyor.

Arkadaşımız ise sualini 7 Şubat 1959 tarihinde sordular. Bu tarihte bu mevzu hakkındaki kanuni muameleler bitmiş bulunuyordu. Dâva Eskişehir'e intikal ettikten sonra Eskişehir Müddeiumumiliğine müracaat ediyorlar. Eskişehir Müddeiumumisi bu hususta yetkili değildir. Mersin Müddeiumumiliği yetkilidir. Arkadaşımız, Eskişehir Müddeiumumiliğine dilekçe vermiştir. Esasen, hâdisenin vukubulduğu 29. X. 1957 tarihinde maktulün karısının vekili tarafından Hüseyin Fırat hakkında şikâyetle bulunulmuş, müddeiumumi delillerini toplamağa başlamış ve kararını vermiş, bu karar da alâkalıya tebliğ edilmiştir. Bu karar üzerine kanuni mercilere müracaat edilmiş, salâhiyetli merci de ademi takip kararını tasvibetmiştir.

Bütün bu kanuni muameleler tekemmül ettikten sonra; mahkemede falan şahit böyle dedi, filânca şahit böyle dedi gibi ifadelerle bu kürsüden, hukukeu olan arkadaşımızın konuşmasını doğru bulmam. (Soldan, alkışlar)

REİS — Esat Mahmut Karakurt.

YAŞAR GÜMÜŞEL (Artvin) — Bu roman değil.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Sen onu bilmezsin... Muhterem arkadaşlar, Adliye Vekilinden şunu anlamak isterim.

YAŞAR GÜMÜŞEL (Artvin) — Anlamazsın ki...

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Reis Bey, müdahale ediyor...

REİS — Yaşar Bey, ihtar ediyorum, söz kesmeyiniz.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Adliye Vekilinden şu hususu anlamak isterim. Bir cinayet suçlusu müddeiumumi tarafından hakkında bir karar verilirken bu suçlu... (Soldan «maznun» sesleri) Bu suçludur. Adam öldürmüştür. (Soldan «maznun» sesleri gürültüler) Suçludur. (Soldan «suçlu değildir» sesleri, gürültüler) Kanun suçludur der, suçludur bu adam. (Soldan gürültüler).

YAŞAR GÜMÜŞEL (Artvin) — Roman yazmaya benzemez.

REİS — Yaşar Bey, söz kesmekte devam ediyorsunuz. İkinci ihtarını veriyorum.

SABRİ DİLEK (Trabzon) — Suçlu diyemezsiniz, maznundur...

REİS — Müsaade ediniz efendim, bu şekilde müzakereye devam edemeyiz.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Suçludur, maznun değil suçludur. Çünkü kattildir, adam öldürmüştür. (Soldan şiddetli gürültüler, «Maznundur» sesleri)

REİS — Müsaade ediniz efendim, Esat Mahmut Bey, kelime üzerinde durmayın, rica ederim.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Sakarya) — Sen hüküm veremezsin, maznundur. (Soldan şiddetli gürültüler).

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Beyefendi mani olun konuşamıyorum. (Gürültüler) Suçlu derler... (Soldan, gürültüler, maznun, maznun sesleri).

REİS — Rica ederim, müsaade edin, belki maznun kelimesini söyleyemedi, maksadı anlaşıldı. Müdahaleye lüzum yok rica ederim.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Müddeiumumi bir dâvayı takibederken suçlu mevkiinde bulunan... (Soldan şiddetli gürültüler, maznun, maznun sesleri) Rica ederim, maznun, suçlu kanun nazarında aynı şeydir. (Soldan, gürültüler, değil, aynı şey değil sesleri, sağdan devam, devam sesleri) Beyefendiler suçlu, maznun... (Soldan, doğru yola gel böyle..)

Beyefendiler, Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun son tadilini açıp bakın maznun yerine suçlu deniyor. (Soldan gürültüler hayır sesleri) Açın kanunu bakın... Allah, Allah....

Peki öyle olsun... Maznun... (Soldan ha şöyle sesleri)

Adliye Vekilinden şunu öğrenmek istiyorum ..

REİS — Bir dakikanız var beyefendi.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Bir cinayet maznunu, bir cinayet ithamı altında kalmış olan bir adam hakkında müddeiumumi bir kaarr vermeden evvel adamı huzuruna çağırıp istievap etmek mecburiyetinde değil midir? (Soldan, değil, değildir sesleri) Nasıl oluyor da Hüseyin Fırat istievap edilmeden, Müddeiumumiliğe çağırılıp sorulmadan gıyabında bir karara gidilir? (Soldan, delil yoksa sesleri)

Olamaz bu, bu kamımdan da bunun bozulması lâzımgelir.

REİS — Beyefendi, müddetiniz bitmiştir efendim.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Müddeiumumi, D. P. İktidarının 1957 de Elâzığ'ta mebus adayı idi. (Soldan, gürültüler) Bu nasıl iştir? (Soldan; yazık yazık, ayıp ayıp sesleir) (Gürültüler)

MEHMET HAZER (Kars) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Vekil Beyden sonra vereceğim.

Adliye Vekili.

ADLIYE VEKİLİ ESAT BUDAKOĞLU (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, Cumhuriyet Müddeiumumileri delilleri toplarken her şeyden evvel muteber maznunu istievap eder diye bir kanun hükmü yoktur. Mebus olan sanık hakkında C. M. U. Kanununa vöre, delilleri toplandıktan sonra dâva açılmaya yeter telâkki ederse mâsuniyeti teşriyesinin kaldırılması talebiyle aidolduğu makamdan talepte bulunur. Bir az evvel de arz ettiğim gibi ortada Cumhuriyet Müddeiumumisinin kararı değil, hâkimin kararı vardır. Mahkemelerin kararlarına saygı göstermek zarurettir. O kararlar burada münakaşa mevzuu yapılırsa; üzerinde titizlikle durulması lâzımgelen adli teminat müessesesini burada bu şekilde zedelemiş oluruz. Kararı veren bir hâkimdir. İtiraz mercii olarak ağır ceza reisi bu kararı vermiş, binaenaleyh son karar ağır ceza reisine aittir, müddeiumuminin kararı değildir. Bu itibarla kararı bu yolda dahi tenkidetmeye Anayasa karşısında hiçbir arkadaşın hakkı yoktur.

REİS — Sual sahibi.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Beyefendiler, müddeiumumileirn verdikleri kararlar mahkeme kararları değildir. Usule ait kararlardır ve her zaman için ağır ceza reisinin tasdikından geçse dahi Adliye Vekilinin bir emriyle tekrar mahkemeye sevk edilir, bir yazılı emirle. Şimdi ben diyorum ki, bir ceza dâvasını açmak salâhiyeti müddeiumuminindir. Bunun haricinde bir vatandaş, babası öldürülse dahi bir dilekçe ile mahkemeye gidip dâva açamaz. Ancak ve ancak müddeiumumi açar. Şimdi, müddeiumumi 15 tane şahit dinliyor; tıpkı bir hâkim gibi... Bunlardan, hâdisenin komiseri, polisi ve bekçisi diyorlar ki, «Hüseyin Fırat, elinde tabanca makûlü kovalarken gördük»; diğer 4 şahit de «bizzat ateş ederken kendimiz gördük» diye ifade veriyorlar. Müddeiumumi de diyor ki, «Bu şahitlerin hepsi de C. H. P. lidir, gayrisamimidirler, inanmıyorum.» Ben de size söylüyorum arkadaşlar : 20 şahidin 15 ine inanmayan ve D. P. nin Elâzığ 1957 mebus adayı olan bu müddeiumumiye ben nasıl inanırım? Elimizde başka vasıta ve imkân yok ki, dâva açalım; kanun dâva açmak hakkını müddeiumumiye vermiş. Müddeiumumi böyle hareket ederse ve ben de kararın bozulması için Adliye Vekiline müracaat edersem benim sözümü dinlemez misiniz?

Arkadaşlar bunun ismi adalet değil, felâkettir. (Soldan : Gürültüler, a a a a sesleri)

REİS — Adliye Vekili.

ADLIYE VEKİLİ ESAT BUDAKOĞLU (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, tekrar tekrar huzurunuzu işgal ettiğim için özür dileirim. Ama mesele münferit mesele olarak değil, bir adli meselenin huzurunuzda getirilip etrafında bir polemik yaratmak istenmesidir. (Sağdan : Gürültüler)

Muhterem arkadaşlar, bir hâdiseye karşısında o şahsın sıfatı ne olursa olsun vatandaşın mahkemeye sevki icabedip etmediğinin takdir hakkı kanunlarla müddeiumumilere verilmiştir. Bu hakkın iyi veya kötü kullanıldığına dair burada müzakere kapısı açmaya kimsenin hakkı yoktur. Kaldı ki, arkadaşımız bize bir sual tevcih etti, biz de ona cevap verdik. Bir Adliye Vekili olarak bütün dâvaları, takibetmeye ve bu dâva dosyalarının muhtevalarını bilmeye ne imkân, ne de lüzum vardır. Hâdiseye müddei-

umumisi el koymuş, delilleri toplamıştır. Delillerin takdiri kendisine aittir. (Sağdan gürültüler, mahkemeye aittir, sesleri, gürültüler)..

REİS — Sırrı Bey rica ederim, sükûneti bozmayın...

ADLİYE VEKİLİ ESAT BUDAKOĞLU (Devamla) — Dâva açıp açmamakta toplanan delillerin takdiri elbette ki, müddeiumumilere aittir. (Sağdan, gürültüler) Tekrar ediyorum; bir dâva açıp açmamakta, delilleri takdir etmek müddeiumumiye aittir. (Sağdan, müddeiumumiye ait değildir, sesleri) Müddeiumuminin bu deliller karşısında vereceği karara karşı alâkalı en yakın Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde itiraz edebilir. Ondan sonra, o delillerin dâva açmaya kâfi gelip gelmediğini mahkeme reisi takdir eder ve kararını verir.

Biz, burada mevcut kanun hükümlerini münakaşa etmiyoruz. Bir hâdise karşısında alâkalı makamların harekete geçip geçmedikleri soruluyor.. Biz de alâkalı makamların harekete geçtiğini, delillerin toplandığını, şahitlerin dinlendiğini ve müddeiumumiliğin kararına Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde itirazda bulunulduğunu ve bu itiraz karşısında mahallî müddeiumumiliğin kararının tasdik edildiğini arz ve izah ettik. Ama mütemadiyen kendi fikirlerinde ısrar ederek dosyanın içine girmek suretiyle burada hepimizin meçhulü olan bir hâdisenin bir defa daha mevzuu müzakere yapılmasına ne Usul Kanunu ve ne de Anayasamız muvacehesinde imkân ve mahal olmadığını bir defa daha izaha mecburum. (Soldan : Bravo sesleri, şiddetli alkışlar)

REİS — Esat Mahmut Karakurt.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Beyefendiler, delillerin takdiri mahkemeye aittir. Deliller, müddeiumumi tarafından tahlil, tetkik ve takdir edilirse, bütün dâvalar bir memurun, Adliye Vekilinin emrinde bulunan bir memurun eline teslim edilmiş olur. (Sağdan, bravo sesleri), (Soldan, gürültüler) Müddeiumumilere dâva açma emrini değil Adliye Vekili, valiler bile verir. (Soldan. «Olmaz öyle şey» sesleri). Valilerin dahi kendisine emir verebileceği müddeiumumiler, eğer delilleri takdir ederlerse mahkemelere iş kalmaz. Bu, o kadar basit bir hâdisedir ki, bunu Hukuk Fakültesi'nin birinci sınıfında olanlar dahi bilirler.

Arkadaşlar, hâdise meydana çıkmıştır. Demokrat Parti 1957 adayı bir müddeiumumi, Cumhuriyet Halk Partilidir, diye 15 şahidin şahadetini kabul etmiyor. Bu şahitler maktulü tabanca ile Hüseyin Fırat'ın kovaladığını ve ateş ettiklerini söylüyorlar. Ve müddeiumumi bu 15 şahit yalancısıdır, diyerek takipsizlik kararı veriyor. Bu, adliye tarihinde görülmüş şey değildir. (Soldan, ya ağır ceza reisi sesleri, gürültüler)

Ağır Ceza Reisi mahkeme halinde dosyayı tetkik etmez. Dinleyin, bağırmanın. Bu, bağırılacak, haykırılacak iş değildir. Hüngür hüngür ağlanacak şeydir. Memleketin bu haline ağlamak lâzımdır.

REİS — Esat Mahmut Bey, bu şekilde konuşmaya devam edemezsiniz.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Devamla) — Adliye Vekiline teklif ediyorum. İftüzüğün 177 nci maddesi gereğince bir Meclis tahkikatı açalım. Hâdise tetkik edilsin. Onun dediği mi doğrudur, benim dediğim mi doğrudur? Görelim. (Sağdan, alkışlar)

REİS — Sual cevaplandırılmıştır efendim. (Sağdan gürültüler) Müsaade buyurun, Mehmet Bey usul hakkında mı söz istiyorsunuz?

MEHMET HAZER (Kars) — Nizamnameyi yanlış tatbik ettiniz, ihtar cezası verdiniz.

REİS — Buyurun.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar, bir sualin görüşülmesi sırasında Mecliste her zaman olagelen bâzı gürültüler oldu. Bu arada Reisin sükûneti iade etmesi lâzımgelirken ve buna mesai sarf etmesi icabederken, celseyi tatil edeceğim diye ihtar etmiş ve bağırmıştır. Hattâ bunu tehdidolarak da kabul edebiliriz. Bendeniz de edersen et diye mukabele ettim. Derhal ifade edeyim ki, Reisin nizamnamenin kendisine tahmil ettiği vazifelerin hiç birisini yapmadan Meclisi tatil etmeye yetkisi yoktur. Bu bir. Reisin yanlış hareketinin ihtar edilmesi karşısında Mebusa ihtar cezası vermeye hakkı yoktur iki. Reis bununla da iktifa etmedi, birinci ihtarını verdi, hızını alamadı (Gülmeler) İkincisini de aynı hissî sebeplerle, aynı infial ve aynı inat ile verdi.

Bilindiği gibi bir suçta, bir fiile bir ceza verilir, sebepsiz olarak iki defa ceza verilmez. Bunlardan hiç olmazsa ikincisi muallakta ve mesnet-

siz kalır. Bu itibarla da Reisin aldığı karar indirdir, nizamname ahkâmına aykırıdır, aynı zamanda B. M. Meclisinin mehabetine de yakışmaz. Mebusların başında Reisler cellât değildir. Reisler sadece nizamname dâhilinde Meclis müzakere-ratını idare ederler. Bu kürsü ile şu sıralar arasında bir seviye farkı da yoktur. O bir mürebbi, bir mubassır değildir, Mebus da eski ilkokul talebesi değil. Ben Mebusum. O da, Nizamname-nin tâyin ettiği vazifeleri yapmaya memur bir adamdır.

Bu itibarla istediği zaman ceza veremez. Yanlış verdiği cezayı, yanlış aldığı kararı tashiha mecburdur. Aksi halde âmme vicdanı önünde mahkûm olur. Sözlerim bundan ibarettir.

REİS — Efendim, ihtar cezasına uğruyan arkadaşımız, usul hakkındaki söz talebini, tebriye ile karıştırarak konuştu. Arkadaşımız, Reis Nizamnameye ademiriyetle ihbar cezası veriyor, bu yersizdir, diyor. Nizamnamenin 184 ncü maddesi sarıhtir. Arkadaşımız sükûneti ihlâl etmiştir. Etmedi mi?

HASAN TEZ (Ankara) — Demokratın ihtarını da zapta geçirecek misin?

REİS — Esat Mahmut Bey konuşurken Yaşar Gümüşel Beye de iki defa ihtar ettim. Hasan Bey siz müdahale etmeyiniz. Bunlar ihtarını mucip ahvaldir.

Bu itibarla arkadaşımızın sükûneti ihlâl ediş tarzı da şayanı dikkattir. Beyanları lisan nezahetine aykırıdır. Riyasete bu tarzda hitap doğru mu? Takdirini Türk Milletine ve Yüksek Heyetinize bırakıyorum. (Soldan, aldışlar)

Arkadaşımızın bu şekilde hareketlerine devam etmesi üzerine kendisine ikinci ihtarını vermiye mecbur kaldım.

MEHMET HAZER (Kars) — Ne yaptım?

REİS — «Ne yaparsan yap, ne verirsen ver.» bu şekildeki beyanlar, en hafif tâbiri ile lisan nezahatine aykırıdır.

Bu itibarla Nizamname sarıhtir. 184 ncü maddeye göre sükûneti ihlâl vâkidir, ihtar cezaları yerindedir efendim. Nizamnameye ademiriyet mevzuubahis değildir.

(Sağdan bir Mebus) — Bu da müdafaa mı sanki?

REİS — Tabii, ademiriyet iddia ediliyor,

ben de ademiriyet mevzuubahis değildir diyorum.

Müzakereye devam ediyoruz.

3. — *Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, İzmir'den İdil Sağlık Memurluğuna tâyin edilen Cevad Akman'ın işe mübaşeretinden hemen sonra Mazıdağ kazasına tâyin edilmesi sebebine dair Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekilinden şifahi suali (6/405)*

REİS — Mehmet Ali Arıkan burada mı? Burada. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili sa-londa hazır bulunmadığından sual başka bir İni-kada bırakılmıştır.

4. — *Burdur Mebusu Âlim Sipahi'nin, Denizli'nin Buldan kazasındaki «Boya ve Apre Santrali» nin ne zaman faaliyete geçirileceğine dair Sanayi Vekilinden şifahi suali (6/414)*

REİS — Âlim Sipahi var mı? Yoktur. Sual tahririye kalbedilmiştir.

5. — *Adana Mebusu Saim Karaömerlioğlu'nun, Adana'nın Feke, Saimbeyli ve Mağara kazalarında keçilere âriz olan ciğer ağrısı hastalığının önlenmesi için ne gibi tedbirler alındığına dair sualine Ziraat Vekili Nedim Ökmen'in şifahi cevabı (6/416)*

REİS — Karaömerlioğlu burada mı? Burada. Ziraat Vekili burada mı? Yoktur. (Sağdan, şimdi burada idi sesleri) Vekil yoktur, sual başka bir İnikada, (Soldan, Vekil geldi sesleri)

REİS — Suali okutuyorum.

MEHMET HAZER (Kars) — Karardan niçin dönüyorsunuz?

REİS — Bu ifadem karar değildir.

MEHMET HAZER (Kars) — Evet. Kararı tebliğ ettiniz. Sonra vekil girince değiştirdiniz.

REİS — Beyefendi, bu mevzuda karar yoktur. Riyaset, sual müessesesinde, sual sahibinin hakkını korumak bakımından, vekil gelince, vekili burada sayıp suali okutmaya başlamıştır, sual sahibinin hukukunu himaye bakımından. Bu hüsnüniyeti dahi kabul etmedikten sonra yapılacak ve söylenecek hiçbir şey yoktur efendim.

Sual okuyoruz.

Tel : E. L. T.

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

Ankara

Ekli olarak sunduğum sorunun Ziraat Vekili tarafından şifahi olarak cevaplandırılmasına delâletinizi arz ederim.

Adana Mebusu

Saim Karaömerlioğlu

Soru :

1959 yılında Feke, Saimbeyli ve Mağara ilçelerinde ciğer ağrısı hastalığından 70 bine yakın keçi ölmüş ve 100 bin civarında keçi yavrusu zayi olmuştur.

Vekâletce bu salgın hastalığın önlenmesi için ne gibi tedbirler alınmış, kullanılan ilâçların menşei ve tesir derecesi nedir? Önümüzdeki hastalık mevsimi için ne yapılması düşünülmektedir?

ZİRAAT VEKİLİ NEDİM ÖKMEN (Gaziantep) — Muhterem arkadaşlar; Saimbeyli, Feko ve Mağara kazalarında, 1958 sayımlarına göre, keçi adedi 80 bindir.

Arkadaşım sualinde 70 bine yakın keçinin ölmüş ve 100 bin civarında keçi yavrusunun da zâyi olduğundan bahsetmektedir.

Hâdise şöyle cereyan etmiştir. Bu üç kazada gerek köylü gerekse sağlık teşkilâtı, böyle bir hastalık olduğundan veteriner teşkilâtımızı haberdar etmemiştir. Veteriner teşkilâtımız mütat teftişlerinde Saimbeyli kazasının bir ve Feko kazasının iki köyünde keçilerin ciğer ağrısı hastalığına müptelâ olduğunu görmüşler ve 1 300 keçiye ciğer ağrısı aşısı tathîk etmişler ve bu rayvanları ölümden kurtarmışlardır. Bunun haricinde başka vukuat olmamıştır.

Kullandığımız ilâçlar kendi müesseselerimizde, lâboratuvarlarımızda imâl ve kontrol ettiğimiz ilâçlardır. Muayeneden geçmiştir. Müesiriyeti hakkında zerre kadar şüphemiz yoktur.

REİS — Sual sahibi.

SAİM KARAÖMERLİOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, bu Ağustos ayında, seçim bölgem olan Adana'nın üç kazasında, at sırtında dağ köylerini gezerken çok acı bir vaka ile karşılaştım. (Soldan, bravo sesleri.) Biraz nezaketle dinlerseniz memnun olurum beyefendiler.

Vekil Bey bütün keçilerin adedinin 80 bin olduğunu söylediler. Bu adedin böyle olmadığını da kendileri kabul derler. Keçi adedine göre vergi veren dağ köylerimizin halkı çok fakir olduklarından keçilerinin hepsini yazdırmamış olabilirler. Ama şu hususu da tebarüz ettireyim ki, sualimde ben de tahminen demiş bulunmaktayım. Yani muhakkak 180 bin aded demek değildir.

Vaka şudur : Bendeniz Feko'nin, Saimbeyli'nin ve Mağara'nın hangi köyüne gitmişsem keçilerinin bir kısmının hakikaten ölmüş olduğunu söylediler. Ölmeyenler de zayıf nahif vaziyette bulunuyordu. Sebebini sordum; ciğer ağrısı hastalığına yakalandı mebus bey dediler. Bununla mücadele edilmiyor mu, veterinerlere müracaat etmediniz mi dedim. Müracaat ettik. dediler. Fakat veteriner Vekil Beyin dediği gibi Teke'nin Kazancı köyüne gelmiş ilâçlar kullanmış fakat bundan köylü bir fayda elde edememiş. Veterineri buldum, sordum, ilâçlar yerli olduğu için tesir etmiyormuş, hakikaten netice alınmadı dedi. Bunu veteriner müdürüyle de konuştum ve aynı neticeye vardık.

Köylü vatandaş ciğer ağrısı hastalığına karşı hasta keçinin ciğerini alıp diğerlerine aşıyor ve bundan müspet netice alıyormuş. Muhterem Vekil Bey kendi ezanelerimizde, lâboratuvarlarımızda hazırlanmıştır ve onu kullanıyoruz dediler. Demek oluyor ki, bu ilâçlar Feko ve Saim Beyli'nin köylerinde bu hastalığa yakalanan hayvanlara fayda vermiyor. Bu hastalığa yakalanmış olan hayvanların ciğerlerinden alınıp diğerlerine aşılsaydı bunun neticesi muhakkak surette müspet olacak idi. Ve bu salgın hayvan hastalığında bir veteriner kullanılmayıp da bir ekip gönderilseydi muhakkak surette iyi netice alınacaktı. Diyorlar ki; köylünün hepsi bize müracaat etmedi. Bu salgın hastalığın vukubulması kâfi gelmiyor mu? Şimdi bu salgın hastalığı ve vefiyat çok az olarak gösteriyorlar. Halbuki sırf Feko'nin bir köyünde bir adamın 100 keçisinden 50 si kalmış elinde. Ve her yıl 2 yavru alırken bu sene yalnız bir yavru alabilmiştir. Eğer bu sözüme itimadetmezlerse isim söylüyeyim: Bagdadi köyüdür; Osman Ağadır. Muhtarın kardeşidir.

Feko'nin diğer köyleri de aynı vefiyata uğramıştır. Feko'nin gelirinin başında keçileri gelir.

Öndan sonra orman ve bağları gelir. Keçilerin vefiyatı dolayısıyla randıman alamıyan Feke halkı orman işlerinden de randıman alamamıştır. Orman işleri Develilere verilmiştir. İşçi ücretleri günü gününe ödenmemiştir. Feke'nin yüz binleri Kilis'e sarf edilmiştir. Feke ormanının içinde bulunan perişan, aç, lâstikleri yırtık, şapkaları delik olan köylüler...

REİS — Bunun ne alâkası vardır sualle Beyefendi.

SAİM KARAÖMERLİOĞLU (Devamla) — Bu köylüye elini uzatmasını; keçilerinin hastalığı ile alâkalı olmasını rica ediyoruz.

REİS — Sual cevaplandırılmıştır.

6. — *Urfa Mebusu İbrahim Etem Karakapıcı'nın, Urfa Doğum ve Çocuk Bakım Evinin ne zaman açılacağına dair Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekilinden şifahi suali (6/417)*

REİS — Sual sahibi burada, Sağlık Vekili salonda hazır bulunmadığı için sual başka bir İnikada bırakılmıştır.

7. — *Mardin Mebusu Mehmet Kâmil Boran'ın, çay fiyatlarının artırılması sebebine dair Gümrük ve İnhisarlar Vekilinden şifahi suali (6/452)*

REİS — Sual sahibi burada mı, efendim... Burada. İnhisarlar Vekili burada, suali okuyoruz efendim.

10. XII. 1959

T. B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

Öz: Çay fiyatı hakkında

(Çay fiyatlarının artırılması sebebinin) Gümrük ve İnhisarlar Vekili tarafından sözlü olarak açıklanmasına delâletlerinizi rica ederim.

Mardin Mebusu

M. Kâmil Boran

GÜMRÜK VE İNHİSARLAR VEKİLİ HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Mardin Mebusu M. Kâmil Boran arkadaşımız çay fiyatlarının artırılması sebebinin açıklanmasını istemektedir.

Yüksek Heyetinizce malûm olduğu üzere, İnhisar madde ve mamullerinin satış fiyatlarına 20 . XI . 1958 tarihinde zam yapılmış idi. Bu meydana mamul çay satış fiyatları da 25 liradan 40 liraya çıkarılmış bulunuyordu. O tarihten bu yana İnhisar madde ve mamullerinin fiyatlarına ne zam yapılmış ve ne de derpiş edilmemiş olması itibariyle öyle anlaşılıyor ki, arkadaşımız bu

şifahi sual takriiriyle bir sene iki ay evvel yapılan zammın sebebinin bugün açıklanmasını istemektedir.

Filvaki çay satış fiyatları 20 . XI . 1958 tarihine kadar 25 lira iken o tarihte diğer İnhisar madde ve mamullerine yapılan zamlar meyanında çayın satış fiyatı da 40 liraya çıkarılmıştır.

Sebebine gelince; İnhisarlar Umum Müdürlüğünün Yüksek Meclise takdim edilmiş olan 1958 malî yılı bütçe kanunu lâyihasının mucip sebepleri tetkik edilecek olursa görülür ki, o sene bütçesinin tanziminde yani çay satış fiyatları 25 lira olduğu sırada çayın iptidai madde, imal ve satış bedel ve masrafları yekûnu 13,70 kuruş 90 santim bulunmakta idi. Bu miktar 25 lira satış bedelinin % 54, 83 ünü teşkil etmekte idi. Geri kalan 11,20 kuruş 10 santim ise inhisar hasılatını teşkil etmekte idi ki, bu da satış bedelinin % 45,17 sini buluyor idi.

Arkadaşlar, hemen arz edeyim ki, «Arkadaşımız sualini vereli 1 sene 2 ay olmuş, sual eskimiştir» derken bunu bir mesnede dayanarak söylemiş bulunuyorum: Zira Başkanlık Divanından araştırıp tetkik ettim ve öğrendim ki, arkadaşımız sualini usulüne uygun olarak takdim etmemiş olduğu için sual kendisine iade edilmiş, aradan uzun bir zaman geçtikten sonra tekrar teçdidedildiği için tekrar ifade ediyorum: Sualiniz gecikmiştir, 1 sene iki ay sonra verilmiştir.

1958 malî yılı bütçesinin tatbikatı cereyan etmekte iken, bir taraftan 4 Ağustos kararlarının tatbik mevkiine konmuş olması dolayısıyla hariçten ithal edilen çay bedellerinin gümrüklenmiş olarak 8 lira 6 kuruştan 24 lira 20 kuruşa çıkmış olması, diğer taraftan memleketimizde istihsal edilen yaş çay yaprağı fiyatının kilo başına 50 kuruş zammedilmek suretiyle 250 kuruşdan 300 kuruşa yükseltilmiş bulunması neticesinde 1959 yılı bütçesinin tanzim'ine takaddüm eden günlerde, yani yukarıda işaret ettiğim 20 . XI . 1958 tarihinde çay fiyatlarının 25 liradan 40 liraya yükseltilmesi zarureti hâsıl olmuştur.

Bunun izahına gelince; o tarihte çayın muayyaa, imal ve satış masrafları yekûnu, yine Yüksek Meclise takdim edilmiş bulunan idarenin 1959 malî yılı Bütçe kanunu lâyihasının esbabı mucibesinde de izah edildiği üzere, 1958

yılına 13,70 kuruş 90 santimine mukabil 27 lira 59 kuruş 30 santimi bulmuştur.

Bu miktarın 40 lira satış fiyatının 1958 yılındaki % 54,83 üne mukabil % 68,98 e yükselmiş olduğu görülür. Buna nazaran satış bedelinden inhisar hissesi yine 1958 senesinde % 45,20 iken hattâ % 31,02 ye düşmüştür.

REİS — Bir dakikanız kaldı, cümlelerinizi tamamlayın.

GÜMRÜK VE İNHİSARLAR VEKİLİ HÂDİ HÜSMAN (Devamla) — İnhisar hissesinin rakam olarak ifadesine gelince; 1958 senesinde yani çay fiyatı 25 lira iken bu hisse kiloda 1 129 kuruş 10 santim bulunmasına mukabil çay fiyatı 40 liraya çıkarıldığı halde inhisar hissesi kiloda ancak 111 kuruş 60 santimlik bir fazlalık göstermektedir.

REİS — Mehmet Kâmil Boran

MEHMET KÂMİL BORAN (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, bu sözlü sorunun tarihi 28 Kasım 1959 dur. Bugün 1960 Ocak ayının 15 i. Hükümet belkide çaya yeni bir zam düşünüyor. Zam dedim ya, her halde Vekil arkadaşım hemen tekbidedecek. Arkadaşlar, bu mevzu elime aldığım zaviyeden konuşulmadı. Çaya zam söylentileri çıktığı zaman sayın vekil şiddetle tekbibetmişti. Kısa bir zaman sonra maalesef yalancı çıktı. Şimdi şu duruma göre sayın Hâdi Hüsman'ı karşımda bulunca şaşırırım. Sual sorduğum zaman kendisinin istifa edeceğini sanmıştım. (Soldan: Gülüşmeler) Aldanmışım. Daha doğrusu Batı medeniyeti demokrasilerine özenmişim. Bir Hükümetin sözlerine inanılır bir nesne olmaktan çıkarmanın karşılığı demek ki bu imiş. Ne yazık? (Soldan: Gültüler. « Bunların soru ile ne alakası var? » sesleri) Çay bir bakıma belki ehemmiyetsiz bir konu olarak görünebilirse de asla öyle değildir. Çay mevzuunda bu millet son derece hassastır. Fakat maalesef iktidar erkânı, bu hassasiyeti diğer mevzularda olduğunu yine anlayamamış, yahut anlamak istememiştir. (Soldan: « Yazdığımı oku » sesleri)

REİS — Kâmil Boran Beyefendi; sualinizle ilgili olmıyan diğer mevzularda konuşmanızı rica ederim. Vekile suç veya kusur tahmil etmek sualinizin içinde midir? Bu şekilde devam ettiğiniz takdirde sözünü kesmek mecburiyetindeyim.

MEHMET KÂMİL BORAN (Devamla) — Başkanlığın vazifesi, milletvekillerinin sözünü kesmek değil, konuşmasını sağlamaktır.

REİS — Müsaade buyurunuz Beyefendi. Beyanınızı şu anda tesbite mecburum. Riyasetin vazifesi, icabında milletvekillerinin sözünü kesmektir, madde bir. Madde iki, milletvekili arkadaşlarımızın da Nizamnamenin sarîh hükümlerine hürmetkâr kalmaları şarttır. Daima Nizamname hükümlerine göre konuşmak mecburiyeti vardır. Bu itibarla, Nizamnameye ve sual müessesesine göre konuşmazsanız sözünüzü keserim. Riyasete bu hitabınızla haksızsanız efendim.

MEHMET KÂMİL BORAN (Devamla) — Sayın Başkanım, bu kürsünün kutsiyetine hürmet ediyorum. Rica ederim, bu kürsüyü serbest bırakınız. Milletın son mercii bu kürsü kalmıştır.

REİS — Kürsü serbesttir, ama Nizamname de hâkimdir.

MEHMET KÂMİL BORAN (Devamla) — Arkadaşlar, bir Hükümet kendisini iktidara getiren millete ancak bu derece yabancı kalabilir. Milletın arzu ve ihtiyaçlarına yabancı kalan bir Hükümetin ergeç değişmesi mukadderdir. Fiyatını yükseltip sattığımız çayı müstahsıldan eski fiyatla satınaldınız. Demek ki, hem müstahsılın hem de müstehlikin sırtından haksız bir kazanç sağladınız. Gümrük ve İnhisarlar Vekili bu zihniyetle çalışkan bir ticarethanenin sahibi olsaydı şimdi Milli Korunma Kanununa göre mahkûm olduğu ağır cezayı çekmekte bulunacaktı. Halbuki şimdi bütün azametiyle karşınızdadır.

REİS — Vaktiniz dolmuştur.

MEHMET KÂMİL BORAN (Devamla) — Sizin müdahalelerinizle müddetim dolmuştur. Benim konuşacağım yerde sadece Sayın Başkanımız konuştu.

REİS — Beyefendi, kâtip arkadaşımız konuşma müddetini tesbit ederek bendenize ifade etti. Müddetiniz bitmiştir, cümlelerinizi tamamlayınız.

MEHMET KÂMİL BORAN (Devamla) — Kaldığı siz müstehliki de düşünmek zorundasınız. Çünkü idare ettiğiniz müessese sırf kâr gayesini takibeden bir ticaret evi değildir. İhtiyaç maddelerini teminden mahrum bulunan Türk

milletinin yoksul ve orta halli tabakalarını kuru ekmeklerine çay katık etmektedirler. Bu acı hakikatten tegafül eden Hükümete şaşarım.

REİS — İnhisarlar Vekili.

İNHİSARLAR VEKİLİ HADİ HÜSMAN (İstanbul) — Evvelâ arkadaşım, Mardin Mebusu Kâmil Boran'ın, «Vekil yalancı çıktı» diye ifade ettikleri çirkin sözleri kendilerine iade ederim.

Siz, bu hâdiseleri hep bu zaviyeden mütalâ ederseniz, hep maheup çıkarsınız. 4 Eylül kararlarından çok evvel, 7 - 8 ay evvel çay fiyatları artmıyacak dedik. Elbette artmıyacak. Bugün sorarsanız gene artmıyacak. Bunu ilânihaye artmıyacak mânasına alıp da hâdiselerin bizi ziyik ve hattâ meebur bıraktıkları bâzı zamlar karşısında da bizi, yalancılıkla itham ederseniz bu hakikaten çok çirkin bir isnadolur.

Şimdi arz edeyim, o zaman dış piyasadan aldığımız çayların gümrüklenmiş fiyatı aşağı-yukarı cif 8 lira idi. 4 Ağustos kararlarından sonra 24 lira küsur kuruş oldu. Müstahsıla zam yapmadık. Bunda da - yalan demiyeyim, - hilâfı hakikat konuşuyorsunuz. Müstahsıla zam yapıldı. 250 kuruşa aldığımız çayı, (hattâ zamanın nızdan 160 kuruş olarak devir aldık) bugün 300 kuruşa, 250 kuruştan aldığımız çayı 350 kuruşa çıkardık. Aradaki farkları hesabetmeyip hiç zam yapmasaydık bir buçuk, iki lira zararla satmamız lâzımdı. % 48 kârla sattığımız halde kâr nispeti % 33 e inmektedir. İnhisara tâbi bir maddedir, Millî Korunma Kanunu ile alâkası yoktur. Hâkimlik yaptınız, bilirsiniz, Millî Korunma Kanunu ile alâkası olsa % 10 kâr ile satmak lâzımdır.

İnhisar maddesi olmalı mı, olmamalı mı? Onun münakaşası burada yapılmaz. Sual sahibisiniz, bu, kanun müzakere edilirken münakaşa edilir. İnhisar maddesi olmasının sebebini bilirsiniz, bu bir malî inhisardır, malî monopoldür. Malî monopolda mal normal kâr ile satılmaz, o zaman % 70 - 80 e ç'kar. Biz % 30 ile satıyoruz. Tütün de % 45 - 50, belki alkolde biraz daha fazla. Çay olduğu için % 30 ile satıyoruz. Bunun yalancılık neresinde?

Sonra, kazanç temin edilmiş. Elbette kazanç olacaktır. Zatiâllilerinin mensup bulunduğu partinin iktidarı zamanında, (bunu söylemeye mecburum) 1940 - 1941 den 1950 ye kadar inhisar maddelerine üç defa zam yapılmıştır. Zammın birisi % 60 tı. Üç defa zamma mukabil bizde 10

senede inhisar maddeleri % 3 bir tezyüt gösterdi. 1950 den bu yana % 3 zam yaptık. Elbette bunun da tesiri olacak ki artış nispeti % 408. % 3 olduğu yerde kalmış.

«Çaya zam yaptık, vatandaş içemiyor.» diyorlar. Hayır içiyor. Zam yapmadan evvel ayda 54 ton idi, son Aralık ayında 72 ton çay sattık. Fiyatın buna tesiri yoktur. Arkadaşımız neyi sormak istedi, öğrenmek istedim, bir türlü anlıyamadım. (Soldan, alkışlar)

REİS — Kâmil Boran.

M. KÂMİL BORAN (Mardin) — Arkadaşlar, sualim bir buçuk sene evvel sorulmuştur. Sayın Riyaset Divanının da beni teyidedeceklerine kaaniim.

Gümrük ve İnhisarlar Vekili benim sözlerimi dinlememiş. Bâzı rakamlar vermek suretiyle telâş ve asabiyet gösterdiler. Kendinizi bu mevzuda tekzibettiniz, kısa bir zaman sonra yalancı çıktınız, dedim.

GÜMRÜK VE İNHİSARLAR VEKİLİ HADİ HÜSMAN (İstanbul) — Yalancı sensin.

M. KÂMİL BORAN (Devamla) — Hâdiseler kimin yalancı çıktığını göstermiştir. Ben hâdiseler karşısında bir insan hâfızasının bu derece unutkan olabileceğini tasavvur edemiyorum.

KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) — Zam olacak dese idi de spekülasyon olsaydı daha mı iyi olacaktı?

M. KÂMİL BORAN (Devamla) — Görüyorum ki, bütün bu telâşlar ve heyecanlar bir noktada toplanıyor. 18 plâkalı araba ve koltuk!

REİS — Kâmil Bey, yalancı çıktı, yalan söyledi ve saire gibi sözler lisan nezahetine aykırıdır, daha münasip bir ifade kullanmanızı rica ederim.

M. KÂMİL BORAN (Devamla) — Ben bu hususta hassas olan ve lisan nezahetine âzami hürmet eden bir insanım. Bunlar zabitlerle sabittir.

REİS — Bu ispatı bir kere daha yapmanız isabet olur.

M. KÂMİL BORAN (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, muhalefetin bütün ikazlarına rağmen her mevzudaki ve bilhassa murakabe hususundaki hakkını kullanamamasının vebali ekseriyet grupuna düşmektedir.

Sayın Vekil arkadaşım şerefli bir memuriyetten gelmiştir. Bu güzel şöhretini boş mak-

satlar uğruna heba etmesin. Yeryüzünde her şey gelip geçer. Bu dünyada bir vekil koltuğundan ve kırmızı plâkalı otomobilden yüce ve değerli mazhariyetler bulunduğunu lütfen hatırlasın.

Çay mevzuunu arkadaşlarım küçümsüyorlar. Bunu birinci konuşmada da ifade ettim, milletin bu mevzuunu küçümsemeyiniz! (Soldan gürültüler)

REİS — Beyefendi sözünüze müdahaleye mecbur ediyorsunuz. Bir çaydan nerelere geliyorsunuz? (Soldan, gülüşmeler) Bu şekil beyanlarınız müzakereyi boğar, Beyefendi.

M. KÂMİL BORAN (Devamla) — Mevzuu

bu hale ben sokmadım. Sayın Vekile cevap veriyorum.

Hükümetin sakat gidişine müsamaha ile elbette ki Hükümetin mesuliyetine de katılmışlar demektir. Bu ruh halatine göre sözlü sorumdan maalesef memleket lehine fiili bir netice çıkmıyacağı meydandadır. Ama Türk milletinin huzurunda bu zararlı gidişin mesullerini tarihe tescil etmiş olmakla da vazifemi yapabildiğime kaanim. (Soldan, «Allah, Allah» sesleri)

REİS — Sual cevaplandırılmıştır efendim.

Dahili Nizamname mucibince bir defa müzakereye tâbi olan maddelerden müzakereye devam ediyoruz.

6. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Sinob Mebusu Ömer Özen'in, Arzuhal Encümeninin 18 . XI . 1959 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1871 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrı ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/146)*

REİS — Geçen İnikatta başlıyan müzakereye devam ediyoruz. Söz Şahap Kitapçı'nındır.

ŞAHAP KİTAPÇI (Tokad) — Muhterem arkadaşlarım, Sinob Mebusu arkadaşımızın Heyeti Umumiyede görüşülmesini arzu ettiği ve vazifeyi suiistimalden mahkûm olan bir bölge şefinin affına mütedair olan beyanlarını bir inikat evvel dinlemiştik. Bendeniz umumiyetle Yüksek Heyette, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun sarıh hükümleri dışında hususi aflara taraftar olmıyan bir arkadaşımızın ve bu kanaatimde her sefer ısrar edişimde tek sebep, ellerinden tutan bir mebus tarafından müdafaaları yapılmadığı için meselelerini bu kürsüye getiremeyen yüzlerce, binlerce mahkûmun durumlarını daima göz önünde bulundurmaklığımıdır.

Eğer arkadaşlar, Ömer Özen arkadaşımızın ve onun fikirlerini tasvibeder şekilde konuşan Burhanettin Onat arkadaşımızın esbabı mucibe olarak ileri sürdükleri sebep, (suçun esasını teşkil eden vazifeyi suiistimalden dolayı mahkûm edilen orman bölge şefinin imha ettiği evrakın taallûk ettiği orman mevzuları suç mahiyetini taşımadığı hattâ geniş bir ifade ile sonradan çıkan af kanunu şümülüne girdiği) gibi bir esbabı mucibeye takılacak olursak 100 lerce ve binderece af mevzuuna girmiş suçlar dolayısıyla bunun ta-

allûk ettiği vazifeyi ihmal veya suiistimalden mahkûm olmuş insanları da bu kürsüye getirmeliyiz. Eğer bir şey yapılmak isteniyorsa bütün mahkûm olanlar umumi affın şümülüne dâhil edilerek bundan faydalandırılır.

Şimdi hâdiseye dönelim; hâkim bu işin vazifeyi suiistimal teşkil ettiğini müaalâa ederek o yolda kararını yazmış ve cezasını da Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 242 nci maddesine göre vermiş. Haddizatında bu iş vazifeyi suiistimal değildir arkadaşlar. Eğer bâzı delillerle takviye esbabı mucibesine uygun hareket edilmek istenseydi bu, suç delillerinin yok edilmesidir: Bolu Mebusu arkadaşımız da; orman bakım memurlarının mahdut bilgiye sahibolmaları dolayısıyla, Orman Umum Müdürlüğünün, orman şeflerinin ve orman müdürlüklerinin dikkatle inceleme yaparak mahkemelere vermesi isteginden bahsile, orman bölge şefinin hareketini Orman Umum Müdürlüğünün tasvibine uygun hareket olarak göstermek istedi. Hayır arkadaşlar, bir Devlet dairesinde hiçbir evrak imha edilmez, tetkik ve muameleye konmaz fakat esbabı mucibe ile bir kenara konulur. Yapılan tamim şudur : «Birçok bölge şefleri hüviyetleri iyi tesbit edemiyorlar, münasip şekilde bilgi veremiyorlar, deliller yok ediliyor ve dâvalar arzu edilmiyen şekilde neticeleniyor.» diye bunların daha bilgili kimseler tarafından tetkikini istemektedir. «İşi tetkik et, suç yok ise, o kanaate varmışsanız evrakı imha ediniz.» demiyor ve demez.

Burada suçun mahiyeti şöyledir; yapılan tetkikat neticesinde kütüklerin baştarafında orman damgaları belli olmuştur ve saire gibi şeyleri, vazifeyi suiüstimalden mahkûm olan bölge şefinin mevzuunu tetkik ederken hâkim acaba tetkik etmiş midir, etmemiş midir? Varsa hâkim, takdirî veya kanuni sebeplerin mevcudiyeti veya ademimevcudiyeti etrafında bir karara varmıştır elbette. Halbuki kararı tetkik ettiğimiz zaman böyle bir şey görmüyoruz. Hâkimlere niçin bu yetki verilir? Memur vatandaşlar birçok işleri arasında suiniyete mahkûm olmaksızın işlerini daha sâlim bir mecrada yürütmek için suç şeklinde bâzı şeyler yaparlar. Çok ahvalde bu şekilde mevcut ihmal ve suiüstimal suçlarının tecil hakkını, hâkime tanınan bu mutlak hakkı, hâkimlerimiz bol bol kullanmaktadırlar. Burada mahkûm memurun talebine rağmen hâkim mucip sebep göstererek, onun ileride suç işlemekten tevaki edeceği kanaati kendisinde hâsıl olmadığından, sarîh surette bu tecil talebini reddetmiştir.

Ben burada affa şayan görülen ve esbabı mucibe olarak ileri sürülen «Çoluk çocuğunun fazla oluşu, bir defa dahi suç işlememiş bulunması ve atifete lâyük bulunduğu» noktalarından bir şey söyleyecek değilim. Arkadaşlar, biz emsal kararlar veriyoruz. Elinden tutulan insan burada affedilir, fakat elinden tutulmayan ve bu yüzden mahkûm olan pek çok insan olduğunu düşünerek, emsal olacak bu konuda adaletin yerine getirilip getirilmemesi noktasından işin yeniden tetkikini istiyorum. Mâruzatım bu kadardır.

REİS — Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Komisyonundan sonra konuşayım.

REİS — Peki, buyurun, komisyon.

ARZUHAL ENCÜMENİ MAZBATA MÜHÜRÜ NÜZHET ULUSOY (Samsun) — Efendim, geçen celsede komisyon adına bu mazbatanın neden affa şayan görülmediğini izah etmiş, komisyonumuzun Musa Orhan'ı atifete lâyük görerek bir af teklifiyle Adliye Komisyonuna

gitmemesinin sebebini izah etmiştim. Bilâhare konuşan arkadaşlarımız birçok yönlerden hâdiseyi izah etmişler. Burhaneddin Onat arkadaşımız da orman bakım memurlarının ormancuları ve köylüleir birçok ehemmiyetsiz hususlar için mutazarrır ettiklerini, bu bakımdan ormancuları olduğu kadar köylüleri de orman bakım memurlarının hışmından korumak lâzımgeldiğini ifade eylemişlerdi. Mevzu ile alâkası olmayan ve hâdiseye ile hiçbir irtibatı bulunmayan ve bizim de hâdisede orman bölge şefinin mebde olarak kabul edilen suç zabıtlarındaki orman mevzuatına aykırı bulduğumuz keyfiyetin ufak veya büyük suç olup olmamasına hiç temasımız yoktur. Ancak encümenimiz, bizatihi dolabı kırarak, dolabı açarak Devlete ait evrakı imha etmesi keyfiyetinin hiçbir müsamaha ile karşılanamayacağını mütalâa etmiş ve Musa Orhan'ın hususi affa lâyük olduğunu belirtmiştir.

Orman bakım memurları, şöyle yapmışlar, böyle yapmışlar, köylüyü mutazarrır etmişler.. Bunların bu hâdiseye ile irtibatı yoktur. Musa Orhan da, işin garibi, tecil talebi rededilmiş bir kimsedir ki, bu da kararda açıklanmaktadır. Müsaadenizle onu da okuyayım :

«Suçun vasıf ve mahiyeti ve maznunun içtimai ve ahlâki durumu ve cezanın müessir olması gibi haller göz önünde bulundurularak cezanın tecilinde bu müessesenin gayeleri elde edilemeyeceği kanaatini hâsıl ettiğinden tecil talebinin reddine...» Aidolduğu mahkeme hâkiminin vermiş olduğu üç ay hapis cezasının karar hilâfına tecil edilmesine hiç kimsenin hakkı olmadığı gibi suçlunun da Büyük Millet Meclisinden atifet talebetmesine hakkı yoktur.

REİS — Burhanettin Onat. (Vazgeçti sesleri)

Başka söz istiyen arkadaş olmamakla beraber verilmiş bâzı takrirler mevcuttur. Şu anda Riyaset Divanı karar nı sabı görmediğinden 18 Ocak 1960 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere inikada son veriyorum.

Kapanma saati : 16,35

TASHİHLER

18 nci İnikat Zabıt Ceridesinin 461 nci sayfasının birinci sütununun 11 nei ve ikinci sütu-

nunun 7 nei satırlarındaki (Ahmet Erdoğan) ismi (Ahmet Erdoğan) olarak tashih edilecektir.